

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ ЁЗЁВОН ТУМАНИДА ТАРҚАЛГАН БОДОМНИНГ ИСТИКБОЛЛИ ШАКЛЛАРИНИ ДАСТЛАБКИ БАҲОЛАШ

Б. И. Эшанкулов,

катта илмий ходим, Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти, Тошкент

М. А. Охунов,

докторант (PhD), Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти, Тошкент

Аннотация

Водий вилоятларидан бўлган Фарғонанинг Ёзёвон туманида ҳам оддий бодомнинг жуда кўплаб шакллари мавжуд. Ушбу бодомларни биоэкологиясини ўрганиш, хўжалик қимматбаҳо белгиларини аниқлаш муҳим ҳисобланади. Бу бодомлар ўзининг такрорланмас ширин таъми билан диққатга сазовордир. Ўзининг ҳосилдорлиги, ёнғоқ сифати бўйича юқори баҳоланганлари ва бошқа юқори кўрсаткичли белгилари асосида нав учун тавсия этиш мумкин бўлади.

Калит сўзлар: тур, шакл, аҳоли, хонадон, йирикмева, ёнғоқмева, ширин, таъм, юпқапўчок, мағиз, нав.

Annotation

There are many forms of common almonds in the Yazyavan district of the Fergana, remaining from the valley regions. It is discussed to study the bioecology of almonds, to determine economic valuable traits. These almonds deserve their unique sweet taste. Based on its productivity, high-quality manufacturing, high ratings and other high-quality features, it can be recommended for a new one.

Keywords: species, form, population, home, large fruit, nut, sweet, taste, kernel, variety.

Кириш. Оддий бодом - *Amygdalus communis* L. бодом туркуми - *Amygdalus*, Раъногулдошлар – *Rosaceae* оиласига мансуб дарахт. Аҳоли хонадонларида

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ширин мағзи учун экилади. Жуда кўплаб нав ва шакллари мавжуд. Аҳоли ўртасида ширин таъмли, йирик ва юпқа пўчоққа эга бодом ёнғоқлари юқори баҳоланади. Тоғ ўрмон мелиорация ишларида тупроқни эрозиядан ҳимоя қилишда фойдаланилади. Ушбу тур қурғоқчиликка чидамли ксерофит дарахтлар қаторига киради. Жуда эрта гуллаши натижасида совуқ уриб кетиш ҳодисаси тез-тез кузатилади. Шундай бўлсада кеч гулловчи шакллари жуда кўплаб учрайди ва доимий ҳосил олиш мумкин.

Тадқиқот натижалари. Фарғона водийси вилоятлари бодом ёнғоқмевасини етиштириш бўйича етакчи ўринларни эгаллайди. Бу вилоятларда ҳар бир туманнинг ўзига хос бодом етиштириш анъаналари мавжуд бўлиб ўзаро ўхшаш ва бир бирини такрорламайдиган бодом шакллари учратиш мумкин. Оддий бодом асосида кўплаб йирик мевали серҳосил, меваларни сифати, ҳажми, шакли ва ёнғоқ пўчоғининг қалинлигига бўйича бир биридан фарқланувчи турли навлар яратилган. Асосан пайванд қилиш йўли билан кўпайтирилади.

1-жадвал Фарғона вилояти Ёзёвон тумани бўйича ўрганилаётган оддий бодом шакллари ёнғоғининг морфологик белгилари

Т/р	Шаклнинг шартли номи	Оғирлиги, г		Мағиз чиқиши, %	Ёнғоқмева ҳажми, см
		Данак	Мағиз		
1	F-Y-1	1,6	0,9	54,5	2,6x1,4x1,0
2	F-Y-2	1,5	0,4	26,0	2,5x1,6x1,3
3	F-Y-3	1,3	0,65	50,0	2,5x1,5x1,1
4	F-Y-4	1,7	0,65	38,2	2,4x1,6x1,1
5	F-Y-5	2,5	1,1	44,0	2,5x1,8x1,5
6	F-Y-6	1,2	0,8	66,0	2,3x1,5x1,3
7	F-Y-7	2,0	1,0	50,0	3,4x1,5x1,3
8	F-Y-8	1,5	0,65	43,0	2,3x1,5x1,3
9	F-Y-9	1,0	0,5	50,0	2,0x1,3x1,1
10	F-Y-10	2,5	0,65	26,0	2,6x1,7x1,2

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

1-жадвалдан оддий бодомнинг F-Y-6 мағиз чиқиши юқорилиги, F-Y-7 ёнғоқмеванинг катталиги билан бошқа бодом ёнғоғидан ажралиб турди. F-Y-2, F-Y-4, F-Y-5,8, F-Y-10 шаклидаги ёнғоқмеванинг мағиз чиқиш даражаси пастлигини кўришимиз мумкин. Шундай бўлсада тасодифий танланган 10 та шаклнинг барчаси мағзининг ширинлиги ва ҳар бири ўзига хослиги билан ажралиб туради.

Шакл-1

Шакл-2

Шакл-3

Шакл-4

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Шакл-5

Шакл-6

Шакл-7

Шакл-8

2-жадвал

**Одий бодом дарахтларининг таксацион кўрсаткичлари
(Фарғона вилоятининг Ёзёвон тумани бўйича)**

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Тақвонинг белгилари м

Website: e-conferenceseries.com

Ҳосилдорлик

Т/Р	Шартли номи	Жойлашган ҳудуд	Тақвонинг белгилари м			Ҳосилдорлик
			Бўйи	Тана диаметри	Шох-шаббаси	
1	F-Y-1	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	3	0,25	2 x 1,5	3
2	F-Y-2	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	5	0,40	3 x 3	5
3	F-Y-3	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	4,5	0,45	3,5 x 3	4
4	F-Y-4	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	4	0,50	4 x 3	20
5	F-Y-5	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	3	0,25	3 x 2	12
6	F-Y-6	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	5	0,60	5 x 4	30
7	F-Y-7	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	2	0,15	1,5 x 1,5	3
8	F-Y-8	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	4	0,30	3,5 x 3	12
9	F-Y-9	Ёзёвон тумани, Қуйи Сойбўйи МФЙ	4	0,40	3 x 4	15
10	F-Y-10	Ёзёвон тумани, Қорасоқол МФЙ	3	0,40	3 x 4,5	10

2-жадвалдан оддий бодомнинг F-Y-6 шаклида 30 кг ҳосил борлигини кўришимиз мумкин. Ушбу бодомнинг мағиз чиқиш даражаси ҳам юқорилиги билан бошқа бодом шаклларида ажралиб туради.

Хулоса

Оддий бодом дарахтлари ёнғоқмеvasи кўрсаткичларидан вегетация даври, гуллаш муддати, гуллаш давомийлиги, ҳосилдорлик ва ҳосилдлли йилларнинг давомийлиги ёки қайтарилиш, касаллик ва зараркунандаларга таъсирчанлиги каби кўрсаткичларини тўлиқ ўрганишимиз керак бўлади. Бу ёнғоқмеваларнинг энг устун томони мағзининг хуштаъмлиги ҳисобланади, келажакда юқорида кўрсатиб ўтилган ижобий кўрсаткичлари асосида истиқболли шакллари ажратиб олишимиз ва нав сифатида тавсия этишимиз мумкин бўлади.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th Dec., 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Фойдаланилган адабиётлар

1. Бутков Е.А. “Бодом дарахтлари чангланиши, зарарқунандалар ва касалликларга қарши иммунитетини ошириш ва ерни самарали бошқариш учун бодом навларининг хилма-хиллигини ва комплекс агротехник тадбирларини қўллаш бўйича” қўлланма. Тошкент -2022.
2. Кайимов А.К., Бердиев Э.Т. Дендрология. – Тошкент: Фан ва технология, 2012.
3. Миндаль обыкновенный — Википедия (wikipedia.org)

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E- CONFERENCE
SERIES